

V. РЕЦЕНЗІЇ

Тиволяр М.П. *Етнологія: Навчальний посібник для студентів історичного факультету.* - Ужгород, 1998. - 578с.

Праця підготовлена відомим дослідником-етнологом України і затверджена як навчальний посібник для студентів історичних факультетів університетів і педагогічних інститутів. Автор книжки поставив за мету розглянути місце етнології в системі гуманітарних наук, дати низку знань про етноси і їх роль в етнополітичних, етносоціальних і етнокультурних процесах людства. Дослідник підкреслює, що феномен етнічності допомагає осягнути природу, характер та історію як окремих етносів, так і людства загалом.

Посібник базується на великому фактичному матеріалі, який накопичено вітчизняною та зарубіжною етнологією та етнографією. Автор використав низку синтезованих праць - спеціальні монографічні роботи з різних періодів середньовічної, нової та нової історії, а також монументально багатотомну серію "Народи світу" /етнографічні нариси/.

Посібник складається з двох частин. Перша частина має в основному теоретичний характер і поділена на вісім розділів /наука про етноси/. В них розглядається місце етнології в системі гуманітарних наук /розділ I/, джерела етнології, її зв'язок з суміжними дисциплінами /розділ II/, методика і методи етнологічних досліджень /розділ III/, нарис історії етнографічної науки /розділ IV/. Особливу увагу заслуговують в першій частині посібника важливі теоретичні проблемні питання, а саме: основні поняття етнології /народ, етнос, нація, культура, побут, етногенез, етнічні процеси, етнічні групи, національні групи, націоналізм/. Дослідник детально аналізує мозаїчність етносів /розділ VI/, основні властивості етносів /розділ VII/, дає класифікацію етносів /розділ VIII/. Добре, що автор до кожного розділу подав короткі історіографічні екскурси. На їх основі майбутні спеціалісти /історики, етнологи, археологи, музезнавці, політологи, юристи/ матимуть уявлення про внесок вчених XVIII-XX ст. у розвиток етнологічної науки як на Україні, так і в зарубіжжі. Важливе значення має й та обставина, що в першій частині посібника викладені різні точки зору на ті чи інші проблеми етнології. Це, безумовно, сприятиме підготовці творчих, глибоко знаючих спеціалістів.

У другій частині посібника розглядаються етноси історико-етнографічних провінцій /IX-XXIV розділи/. Вони виділені у таких блоках: австралійська, океанська, північноамериканська, латиноамериканська, північноафриканська, африканська

тропічна, східноазіатська, південносхідноазіатська, південноазіатська, західноазіатська, сибірська, середньоазіатськоказахстанська, кавказька, східноєвропейська, західноцентральноєвропейська провінції. На основі етнографічних джерел автор розглядає господарство, побут, звичаї, духовну культуру і релігію племен, народів, що населяли і населяють нашу Землю.

У цілому позитивно оцінюючи вихід, вперше в етнологічній науці України, посібника, висловимо й деякі зауваження та побажання щодо покращення книги при повторному виданні. На нашу думку, слід посібник поділити на дві книги, надаючи їм характер підручника. Друга частина посібника вимагає карти, ілюстративний матеріал /расові типи, господарсько-побутові комплекси, речовий інвентар, прикраси, танці, музикальні інструменти та інші/. Гадаємо, що у другому виданні, автор врахує наші побажання.

На закінчення хочеться відзначити ще одну позитивну рису дослідника-етнолога М.П.Тиволяра, що він не забув включити у посібник словник етнологічних термінів і список найважливіших монографій і статей з етнології та етнографії.

Вважаємо, що вихід посібника для вузів "Етнологія" є помітним явищем у науковому і культурному житті країни. Матеріали книги можуть бути використані політологами в їх діяльності, вчителями середніх шкіл і спеціальних учбових закладів. Всі заходи, які сприяють підготовці посібників і підручників з етнології, археології та історії мають сприяти подальшому процесу національного відродження в Україні.

Е.А.БАЛАГУРІ,

доктор історичних наук,

професор, зав.кафедрою історії

стародавнього світу і середніх віків